

9. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 2 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. TAR.9.1.1 · Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme · kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Elif için tarihsel empatiyi (geçmişteki insanları kendi koşulları içinde anlamayı) belirtir.	3
a)	Kerem için kültürel mirası koruma bilincini (ya da tarihî çevreye / toplumsal hafızaya sahip çıkmayı) belirtir.	3
a)	Hilal için eleştirel düşünmeyi (bilgiyi sorgulama, kaynakları karşılaştırma ya da benzeri bir ifadeyi) belirtir.	3
b)	Çeşmenin mahallenin / toplumun ortak mirası olduğunu belirtir.	3
b)	Korunmasının toplumun ortak hafızasını yaşatacağını ya da mirası gelecek kuşaklara aktaracağını açıklar.	3

a) Örnek cevap: Elif: tarihsel empati. Kerem: kültürel mirası koruma bilinci. Hilal: eleştirel düşünme (bilgiyi sorgulama).

b) Örnek cevap: Çeşme bütün mahallenin ortak mirasıdır; korunduğunda mahallenin geçmişi ve ortak hafızası gelecek kuşaklara aktarılır.

Sık hatalar: Faydayı adlandırmak yerine öğrencinin ne yaptığını tekrar etmek; Kerem'in katkısını yalnızca kişisel merakla açıklamak

2. TAR.9.1.1 · Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Aybüke'nin ailesinin geçmişini öğrenerek kendini ailesine / bir topluluğa ait hissettiğini belirtir.	3
a)	Bugünkü durumunu (geleneklerini, akrabalarının iki ülkede yaşamasını) geçmişteki göçle ilişkilendirerek kimliğini daha iyi anlamlandırıldığını açıklar.	5
b)	Bir fayda belirtir (ör. göç eden insanları anlama / tarihsel empati, farklılıklara saygı, arkadaşlarını kendi aile geçmişlerini araştırmaya özendirme ya da benzeri).	2
b)	Belirttiği faydayı sunumun içeriğiyle (mektuplar, göç deneyimi) ilişkilendirerek açıklar.	5

a) Örnek cevap: Aybüke, dedesinin göçünü öğrenince ailesindeki geleneklerin ve akrabalarının iki ülkede yaşamasının bu göçten kaynaklandığını anlamıştır. Böylece kim olduğunu daha iyi kavramış, kendini ailesinin hikâyesinin bir parçası olarak görmeye başlamıştır.

b) Örnek cevap: Arkadaşları, göç eden bir işçinin yaşadıklarını gerçek mektuplar üzerinden görür ve onun yerine kendini koyabilir. Bu da farklı geçmişlere sahip insanlara karşı empati ve saygıyı artırır.

Sık hatalar: Kazanımı yalnızca "bilgi edindi" diye genel geçmek; b) maddesinde faydayı sunumla ilişkilendirmemek

3. TAR.9.1.2 · Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme · kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	(1) ve (3)'ü olgu olarak belirtir.	3
a)	(2) ve (4)'ü yorum olarak belirtir.	3
b)	Yazarın Bey'i öven, taraflı (özel) bir bakış açısıyla yazdığını belirtir.	3
b)	Bunu yazarın saray tarihçisi olmasıyla (beye bağlı olması, onu memnun etme isteği) ilişkilendirerek açıklar.	6

a) Örnek cevap: Olgu: (1) ve (3). Yorum: (2) ve (4).

b) Örnek cevap: Yazar, Bey'i ve seferi öven ifadeler kullanmıştır; yani taraflıdır. Bunun nedeni, saray tarihçisi olarak beye bağlı olması ve onu iyi göstermek istemesidir.

Sık hatalar: Yağmurla ilgili cümleyi "olumsuz bir durum" olduğu için yorum saymak; Yorumları ayırıp yazarın konumuyla ilişkilendirmemek

4. TAR.9.1.2 · Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kayıtlara yazılan hane ve vergi ödeyen erkek sayısının 1845'ten 1875'e azaldığını belirtir (yalnızca "nüfus azaldı" yazan 1 puan alır; çünkü Kaan nüfusun azaldığını kabul etmez).	5
b)	Tarihçilerin aynı olguyu farklı yorumlayabildiğini ve yorumun tarihçinin bakış açısına / sorduğu soruya bağlı olduğunu belirtir.	5
b)	Olgunun değişmediğini ama yorumun öznellik taşıyabileceğini ya da tek ve kesin bir yorum olmayabileceğini açıklar.	3
c)	Ekili tarla miktarını gösterir.	2
c)	Kayıtlı nüfus yaklaşık üçte bir azalmışken ekili alanın neredeyse aynı kalmasının, toprağı ekmeye devam eden ama kayda geçmeyen insanlar olabileceğini düşündürdüğünü açıklar.	5

a) Örnek cevap: 1875 kaydında, 1845 kaydına göre daha az hane ve daha az vergi ödeyen erkek yazılıdır.

b) Örnek cevap: Tarihte olgu aynı kalsa da tarihçiler onu farklı yorumlayabilir; yorum, tarihçinin bakış açısına ve kaynağa sorduğu soruya göre değişir. Bu nedenle tarihte yorumlar öznellik taşıyabilir ve tek bir kesin yorum olmayabilir.

c) Örnek cevap: Ekili tarla miktarı 900 dönümden 880 dönüme inmiş, yani neredeyse aynı kalmıştır. Nüfus gerçekten üçte bir azalsaydı ekilen alanın da azalması beklenirdi; demek ki tarlaları ekmeye devam eden ama vergi kaydına geçmeyen aileler olabilir.

Sık hatalar: Kayıttaki sayıların azalmasını ile nüfusun gerçekten azalmasını aynı şey saymak; Hangi tarihçinin haklı olduğunu kanıtsız olarak kesin biçimde söylemek; c) maddesinde grafiklere dayanmadan yorum yapmak

5. TAR.9.1.3 · Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Sonucun yeterince desteklenmediğini belirtir.	3
a)	1. kanıtın yalnızca ipek kumaşın satıldığını gösterdiğini, üretildiğini göstermediğini açıklar.	3
a)	2. kanıtın zayıflığını açıklar (ağaçların 1700'lerden kaldığının bilinmemesi ya da dutun meyvesi için de yetiştirilebilmesi).	3
a)	3. kanıtın kumaşların dışarıdan getirildiğini gösterdiğini ve sonucu zayıflatıldığını açıklar.	3
b)	Hata yapılan aşamayı belirtir (ör. kaynakları karşılaştırıp eleştirmeden sonuca varma; analiz-sentez ve yorum aşamasında kanıtların gösterdiğinden fazlasını çıkarma; çelişen kanıtı dikkate almama).	3
b)	Üretimi doğrudan gösterebilecek bir kaynak önerir ve neden uygun olduğunu açıklar (ör. dokuma tezgâhı, ipekhane ya da boyahane kalıntısı aramak için kazı; ipek böcekçiliğinden ya da dokumacıardan alınan vergileri gösteren kayıtlar; dokumacı esnafına ait belgeler).	5

a) Örnek cevap: Sonuç yeterince desteklenmemiştir. 1. kanıt ipek kumaşın satıldığını gösterir, üretildiğini değil. 2. kanıttaki ağaçların 1700'lerden kaldığı bilinmiyor; dut meyvesi için de yetiştirilmiş olabilir. 3. kanıt ise kumaşların başka şehirlerden getirildiğini gösterdiği için sonucu zayıflatır.

b) Örnek cevap: Deniz, kaynakları karşılaştırıp eleştirmeden yorum aşamasına geçmiş, kanıtların gösterdiğinden fazlasını çıkarmıştır. Sonucunu sınamak için kasabada ipek dokumacılarından vergi alındığını gösteren kayıtları arayabilir; bu kayıtlar üretimi doğrudan gösterir.

Sık hatalar: Ticareti (satışı) üretimle aynı şey saymak; Sonucu çürüten 3. kanıtı görmezden gelmek; Önerilen kaynağın üretimi nasıl göstereceğini açıklamamak

6. TAR.9.1.3 · Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	(1) ve (2)'yi dış eleştiri olarak gösterir.	3
a)	(3)'ü iç eleştiri olarak gösterir.	3
b)	Mektubun kâğıt, mürekkep ve el yazısı bakımından o askere ait, sahte olmayan bir belge olabileceğini belirtir.	2
b)	Mektuptaki "Köye trenle döndük" ifadesinin 1850 tarihiyle çeliştiğini belirterek mektubun 1850'de yazılmış olamayacağını; tarihinin yanlış belirlendiğini (1890 ya da sonrasında yazıldığını) veya metne sonradan ekleme yapılmış olabileceğini açıklar.	5
b)	Mektubun 1850 tarihli bir kaynak olarak kullanılmadan önce ek inceleme ya da başka kaynaklarla karşılaştırma gerektiğini belirtir.	2

a) Örnek cevap: Dış eleştiri: (1), (2). İç eleştiri: (3).

b) Örnek cevap: Kâğıt, mürekkep ve el yazısı mektubun o askere ait gerçek bir belge olabileceğini gösterir. Ancak Hasan "Köye trenle döndük" diyor; bölgeye tren 1890'da geldiği için mektup 1850'de yazılmış olamaz; tarihi yanlış belirlenmiş ya da metne sonradan ekleme yapılmış olabilir. Bu yüzden mektup 1850'yi anlatan bir kaynak olarak kullanılmadan önce başka kaynaklarla karşılaştırılmalıdır.

Sık hatalar: El yazısı karşılaştırmasını içerikle ilgili olduğu için iç eleştiri saymak; Tek bir çelişki yüzünden belgeyi tamamen sahte ilan etmek ya da çelişkiyi görmezden gelmek